

“ยื่นผลงานขอตำแหน่งทางวิชาการทำไมจึงไม่ผ่าน”

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ [www.nitiphong.com/spa.php]

เรียนคณาจารย์ที่เคารพทุกท่านครับ คงปฏิเสธไม่ได้ครับว่าจะต้องขอตำแหน่งทางวิชาการไปทำไม คำถามนี้คณาจารย์ทุกท่านคงต้องหาคำตอบด้วยตนเอง โดยส่วนตัวผมแล้ว การขอตำแหน่งทางวิชาการถือว่าเป็นเครื่องพิสูจน์คุณภาพของเราเองโดยมุมมองจากคนอื่นที่อยู่ในวงวิชาการสาขานั้นๆ ยอมรับกันอีกทั้งการมีตำแหน่งทางวิชาการจะมีประโยชน์อีกมากมาย อาทิเช่น การเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ การได้ทุนวิจัยที่ง่ายขึ้น การได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ การสร้างนวัตกรรมให้กับตนเองอย่างมีคุณภาพจะสื่อสารมายังตำแหน่งทางวิชาการที่ได้มา และความภาคภูมิใจในอนาคต และส่งผ่านไปยังลูกศิษย์ที่เราจะต้องสั่งสอน หากเรายังไม่มีคุณภาพเราจะสอนลูกศิษย์ให้มีคุณภาพได้อย่างไร แม้ว่าบางท่านจะบอกว่าเก่งอยู่แล้วไม่ต้องขอตำแหน่งทางวิชาการก็ได้ แต่สิ่งที่จะต้องคิดต่อ คือ ท่านเก่งในกะลาหรือนอกกะลา เก่งแล้วไม่สื่อให้คนอื่นทราบก็เสียประโยชน์เปล่า อย่างไรก็ตามก็ขอเป็นกำลังใจแก่ผู้ที่ยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการทุกท่านครับ

เมื่อยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการแล้ว สิ่งที่คุณอาจารย์ทุกท่านมักจะถามเสมอ คือ ยื่นแบบนี้แล้วมันจะผ่านหรือไม่ บางท่านก็รีบๆ ยื่นเพราะทางมหาวิทยาลัยเร่งมา โดยที่อาจจะมีความเสี่ยงที่ไม่ผ่านสูง ตามที่ผมดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมหาสารคามตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน จึงทราบถึงความเคลื่อนไหวประเด็นในการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการที่สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้อนุมัติในรายที่ยื่นขอ และได้รับทราบบทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้น โอกาสนี้ผมจึงได้ทำการรวบรวมข้อคิดเห็น/ข้อวิจารณ์ และประสบการณ์จากมหาวิทยาลัยอื่นๆ กรณีผลงานที่ยื่นขอไม่ผ่านตามเกณฑ์ จึงใคร่ขออนุญาตเล่าประสบการณ์ให้คณาจารย์ทุกท่านได้รับทราบเพื่อจะได้นำไปเป็นประโยชน์ต่อไป โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ตีพิมพ์ในวารสารที่ไม่มีคุณภาพ

ปัจจุบันทางคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) ได้ประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณาวารสารทางวิชาการ สำหรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พ.ศ. ๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ (สามารถดูรายละเอียดได้ที่ www.nitiphong.com/spa.php) พอจะสรุปได้ว่า วารสารต่างประเทศที่มีคุณภาพอยู่ในฐานข้อมูลนานาชาติที่เป็นที่ยอมรับ เช่น ISI Scopus Ebsco เป็นต้น ส่วนกรณีของประเทศไทยก็ควรจะต้องอยู่ในฐาน TCI ในกลุ่มที่ ๑ และ ๒ ส่วนกลุ่ม ๓ ไม่ควรนำบทความไปตีพิมพ์เพราะยังไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์ แต่ถ้าวารสารใดไม่เข้าข่ายตามประกาศ ให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาวารสารที่ยอมรับตามหลักเกณฑ์คุณภาพที่ประกาศไว้ ภายในระยะเวลา 3 ปี คือ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถ้าวารสารที่สภามหาวิทยาลัยยอมรับไม่สามารถเข้าสู่เกณฑ์ตามที่ ก.พ.อ. ประกาศ ได้ ก.พ.อ. จะไม่รับรองวารสารนั้น

นอกจากนี้วารสารที่ไม่ควรไปตีพิมพ์ คือ วารสารที่อยู่ใน Beall's list ซึ่งเป็นรายชื่อสำนักพิมพ์ที่มีแนวโน้มว่าไม่ได้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และอาจเป็นการหลอกลวงเพื่อหารายได้ ในบางกรณีอาจพบวารสารลักษณะนี้ ที่ไม่ได้ดำเนินการโดยสำนักพิมพ์ ดูที่ <http://scholarlyoa.com/individual-journals/>

อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารที่มีคุณภาพตามประกาศแล้วก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า จะผ่านเสมอไป นั้นเป็นเพียงด่านแรก ด่านต่อไปคือ มหาวิทยาลัยจะส่งบทความที่ยื่นขอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอ่านอีก 3-5 คน แล้วแต่กรณี ซึ่งผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ผลงานของเราได้รับการกลั่นกรองอย่างมีคุณภาพ เพราะปัจจุบันบางวารสารทั้งไทยและต่างประเทศมีการตีพิมพ์ได้ง่ายมาก เนื่องจากกองบรรณาธิการไม่เข้มแข็ง ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (Peer Review) อ่อนแอ และยังมีการจ่ายเงินก็จะตีพิมพ์ง่ายขึ้น และบางคนอาจจะรู้จักเป็นการภายในก็ยิ่งตีพิมพ์ง่ายมากขึ้นไปอีก

ผลงานที่ยื่นขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์

บทความที่ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอ่าน 3-5 คนนั้น ไม่ว่าจะเป็กรณิบทความที่ส่งไปตีพิมพ์ในวารสาร หรือเป็นบทความที่ยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านนั้น บางท่านก็ให้ผ่านโดยง่าย บางท่านก็มีเกณฑ์คุณภาพที่สูง โดยส่วนตัวผมแล้ว ผมชอบคุณภาพสูงมากกว่า การที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นตรงไปตรงมาตามคุณภาพ ถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องยอมรับฟัง เพราะถือเป็นจรรยาบรรณนักวิจัยประการหนึ่งที่ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนเอง หลายครั้งที่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประเมินไม่ผ่านมักจะตามมาด้วยการยื่นอุทธรณ์ แต่ผมเห็นว่าไม่ควรจะทำ ควรเดินหน้าต่อเพราะจะเสียเวลา และอีกทั้งทำให้ผู้ยื่นอุทธรณ์มองในแง่ที่ไม่ดีมากกว่า และท่านอาจจะถูกกล่าวขานในวงวิชาการนั้นๆ ในทางที่ไม่ดี ประเด็นที่พบกรณีที่ไม่ผ่านนั้นเท่าที่ผมรวบรวมมีดังนี้

กรณีบทความวิจัย

- 1) ข้อผิดพลาดในการพิมพ์จำนวนมาก
- 2) การอ้างอิงของวารสาร และบทความของผู้อื่น รายเดียวซ้ำๆ กันมาก
- 3) การเขียนบทนำไม่สามารถบอกได้ว่าทำวิจัยเรื่องนี้ไปทำไม การเขียนวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง และประเด็นการวิจัยที่ต้องศึกษา
- 4) ผลการวิจัย และการอภิปรายผลไม่มีความละเอียด และเป็นที่น่าสนใจพอควร ในบทวิจารณ์ขาดการนำผลการวิจัยผู้อื่นมาประกอบการวิจารณ์
- 5) งานวิจัยไม่ตรงกับสาขาที่เชี่ยวชาญ หรือไม่ตรงกับสาขาที่ขอกำหนดตำแหน่ง
- 6) งานวิจัยยื่นหลายเรื่องแต่ไม่มีความเชื่อมโยงกัน ไม่มีองค์ความรู้ใหม่
- 7) งานวิจัยหลายเรื่องใช้วิธีการวิจัยซ้ำรูปแบบเดิม
- 8) การเผยแพร่ผลงานในที่ประชุมสัมมนา (Proceedings) ในวารสารจากต้นสังกัดของผู้จัดประชุมขาดการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการหรือขาด Peer Review

- 9) นำผลงานผู้อื่นมาขอตำแหน่งซึ่งกระทำผิดทางจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการ
- 10) งานวิจัยมีระเบียบวิจัยถูกต้องแต่ การวิเคราะห์ผล/การนำเสนอผลยังไม่นำมาซึ่งความรู้ใหม่ที่ลึกซึ่ง กลุ่มลึกทางวิชาการ
- 11) ผลงานวิจัยทำให้เชื่อว่าไม่เป็นต้นแบบ (Originality) เรื่องซ้ำซ้อนกับที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ เขียนเรื่องที่มีผลอย่างเดียวกันในหลายที่
- 12) ไม่เป็นหัวข้อวิจัยใหม่ ดัดแปลงจากหัวข้อที่เคยทำมาแล้วมีลักษณะเหมือนกับหัวข้อวิจัยในเรื่องเดียวกันที่เคยทำมาแล้ว
- 13) เขียนเรื่องง่าย ขั้นตอนไม่สลับซับซ้อน แตกเรื่องเขียนเป็นหลายเรื่อง ไม่ใช้วิธีการใหม่ที่เป็นประยุกต์กับปัญหาได้
- 14) งานวิจัยไม่สมบูรณ์ในตัวของเรื่องที่วิจัย แม้เป็นการวิจัยในเรื่องกว้างๆ ใช้เวลา หลายปี มีหลายบท และมีการแยกเรื่องเขียน
- 15) การตรวจสอบเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่กว้างขวาง ไม่ทั่วถึงทันสมัย ทำให้ไม่ได้ประเด็นการวิจัยใหม่ๆ
- 16) การวิจัยมีวิธีการหรือขั้นตอนที่ไม่ถูกต้อง ไม่รัดกุม รวมทั้งการเก็บข้อมูล ตามหลักวิธีการวิจัยที่ดี
- 17) ไม่มีการทดสอบทางสถิติ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นต่ำ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย การตอบกลับของแบบสอบถามมีค่าต่ำและอาจไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร
- 18) ขาดการอ้างอิงทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เพียงพอ จึงทำให้ไม่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

กรณีหนังสือ/ตำรา

- 1) การอ้างอิงเนื้อหาไม่เป็นระบบเดียวกัน ขาดการอ้างอิงในเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง การอ้างอิงลำสมัย
- 2) ข้อความบางแห่งอ่านแล้วขาดความเข้าใจ ไม่เชื่อมโยง เนื่องจากการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย
- 3) ความสอดคล้องในการใช้คำหรือข้อความในเนื้อหา
- 4) ข้อมูลทางสถิติ ข้อเท็จจริง ไม่เป็นปัจจุบัน ลำสมัย
- 5) เนื้อหาในแต่ละหัวข้อที่เขียนไม่ตรงประเด็น และไม่ครอบคลุมศาสตร์ในสาขาวิชานั้นๆ
- 6) การไม่ใช้คำเฉพาะที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการของศาสตร์นั้นๆ
- 7) การเขียนไม่เป็นลำดับขั้นตอน เขียนภาษาเข้าใจยาก วกวน สับสน
- 8) การนำเสนอไม่สมบูรณ์หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบของหนังสือ/ตำรา (ไม่มีดัชนีสืบค้น, ไม่ขออนุญาตอ้างอิงการใช้รูปจากผู้เขียนต้นแบบ ไม่มีชื่อแหล่งพิมพ์ สำนักพิมพ์)
- 9) มีความขัดแย้งในแนวคิดในหนังสือหรือตำราเล่มเดียวกัน เนื้อหาเรียบเรียงจากตำราต่างประเทศเป็นส่วนมากแปลมาเกือบทั้งหมด ไม่ได้แสดงความสามารถทางวิชาการ มีการอ้างอิงทฤษฎีเก่าๆที่ใช้มานาน เอกสารอ้างอิงขาดความทันสมัย
- 10) ขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลอย่างชัดเจนในศาสตร์ของตัวเอง
- 11) ขาดการสอดแทรกความรู้ความสามารถประสบการณ์หรืองานวิจัยของตนเอง
- 12) มีความผิดพลาดในการเขียนหรือพิมพ์ การใช้ถ้อยคำที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีความคงเส้นคงวา

- 13) ปริมาณงานในแต่ละบทสั้นเกินไปจนไม่สื่อความหมาย
- 14) รูป ตารางที่ลอกมา ไม่มีการอ้างอิง
- 15) เนื้อหาไม่ครอบคลุม เกี่ยวกับการอธิบาย มีประโยชน์อย่างไร บางบทผู้อ่านนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ในรายละเอียด การอธิบายเนื้อหาตัวอย่างไม่ชัดเจนในหลายๆ รูป รายละเอียดไม่ลึกซึ้ง นิยามศัพท์ขาดไป ไม่สอดคล้องในการเขียนเนื้อหาว่าจะไร้ควรมาก่อนหลัง
- 16) เนื้อหาเป็นการแสดงเรื่องอื่นมากกว่า และสั้นไปในบางบท ไม่ครบทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิด เนื้อหายังไม่ตรงไม่ครอบคลุมตามหัวข้อเรื่อง ขาดความรู้พื้นฐาน
- 17) การอ้างอิง หรือตัดแปลง หรือขออนุญาต ไม่ถูกต้อง การอ้างอิงไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ตาราง รูป ตกไป ไม่มีหรือมีแต่ไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มา
- 18) ขาดจริยธรรม ลอกผลงาน
- 19) ขาดองค์ความรู้ใหม่

การกำหนดสัดส่วนในบทความวิจัยไม่ถึงร้อยละ ๕๐

บทความวิจัยในการยื่นของตำแหน่งทางวิชาการนี้จะต้องมีสัดส่วนในผลงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ซึ่งผู้เขียนสามารถยื่นได้หลายบทความ ตัวอย่างเช่น ยื่นจำนวน ๒ เรื่อง พบว่า เรื่องที่ ๑ มีสัดส่วนในผลงานร้อยละ ๕๐ เรื่องที่ ๒ มีสัดส่วนในผลงานร้อยละ ๔๐ รวมสองเรื่องร้อยละ ๙๐ เมื่อผลการประเมินออกมาพบว่า เรื่องที่ ๑ ไม่ผ่าน แต่เรื่องที่ ๒ ผ่าน ทำให้ผู้ขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการรายดังกล่าวไม่ผ่าน แม้ว่างานวิจัยในเรื่องที่ ๒ ผ่านแต่สัดส่วนในผลงานไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ ๕๐ ทำให้พลาดโอกาสนั้นไป กรณีดังกล่าวผู้เขียนจึงควรยื่นผลงานที่ตนได้สัดส่วนตั้งแต่ร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป และมีคุณภาพตามเกณฑ์จึงจะมีโอกาสผ่านได้

แม้หากยื่นขอเพียง ๑ เรื่อง โดยมีสัดส่วนในผลงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และผลการประเมินผ่านก็สามารถผ่านเกณฑ์ในส่วนของงานวิจัยได้โดยไม่ต้องยื่นหลายเรื่อง แต่การยื่นหลายเรื่องควรเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สาขาที่ตนเชี่ยวชาญ สำหรับผมแล้วเห็นว่าการยื่น 2-5 เรื่อง น่าจะมีความเหมาะสม (สัดส่วนในผลงานแต่ละเรื่องไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๕๐) บางครั้งการยื่นจำนวนมากไม่ได้แสดงถึงคุณภาพ แต่จะเป็นข้อดีอย่างมากว่าหากงานวิจัยเหล่านั้นไม่ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่และไม่มีความเชื่อมโยงกันในศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญ

สามประเด็นที่ผมได้นำเสนอข้างต้นน่าจะเป็นการเพียงพอที่จะสามารถก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการได้ไม่ยากนัก หากคณาจารย์ทุกท่านมีประเด็นอื่นที่จะเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการสามารถร่วมแบ่งปันประสบการณ์ได้ที่ www.nitiphong.com/comment.php กระผมขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้อ่านบทความ มา ณ โอกาสนี้